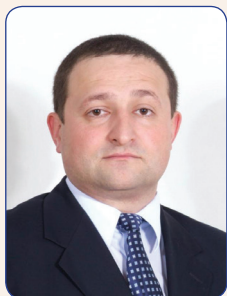

OBIECTIVE ALE PROCESULUI DE CONSOLIDARE A JUSTIȚIEI CONTEMPORANE

Andrei NEGRU,
dr. hab., prof. univ.,
Facultatea de Drept, USM

SUMAR

În realitatea juridică națională reforma justiției este o necesitate stringentă și inevitabilă pentru edificarea unui stat de drept în condițiile societății contemporane. La fel, finalitatea acestei reforme este o justiție eficientă și calitativă, transparentă și echitabilă, autoritatea căreia în mediul social demonstrează calificativele menționate. În scopul realizării unei astfel de reforme, intenționăm a identifica un sistem de obiective, aplicarea cărora caracterizează scopul urmărit de reforma în cauză. Or, strategia și tacticile unui proces de reformă sunt inspirate din obiectivele formulate, societatea civilă având scopul de a monitoriza gradul de realizare a obiectivelor ce caracterizează un proces de reformă și chiar de a se expune referitor la eficiența reformei. Într-o abordare subiectivă, considerăm că aceste obiective necesită a fi realizate într-o conlucrare cu subiecții nemijlocit vizați – magistrații. În lipsa unui dialog social-profesional dintre autorii unei reforme și subiecții activitatea cărora urmează a fi reformată, există riscuri de ineficiență a acțiunilor și a intențiilor bune în domeniu.

Cuvinte-cheie: justiție consolidată, autoritatea judecătorească, obiective juridice, supremația Constituției, contenciosul administrativ, controlul judiciar de legalitate a actelor juridice, integritate.

Statutul justiției consolidate permite abordarea calitativă a autorității judecătorești în manifestarea sa teoretico-practică și determinarea rolului ei în sistemul trihotomic al puterii de stat, în calitate de formă a puterii sociale. Valoarea socială a justiției poate fi realizată numai în condițiile obținerii calificativului de *justiție consolidată*. Consolidarea justiției vizează o capacitate a justiției ca entitate, reflectată în potențialul său organizațional, normativ și uman de a păstra manifestarea

OBJECTIVES OF THE PROCESS OF CONSOLIDATION OF CONTEMPORARY JUSTICE

SUMMARY

Justice reform is a stringent necessity in the social and legal reality of the Republic of Moldova, being inevitable for strengthening the rule of law in the contemporary society. Also, the finality of the mentioned reform is an efficient, qualitative, transparent and fair justice, whose authority in the society proves the named peculiarities. In order to realize such a reform, we intend to identify a system of objectives, whose application represent the main features of the purpose of the mentioned reform. The strategies and the tactics of a reform process are inspired from the formulated objectives, the civil society having the role to monitor the level of implementation of the objectives specific to the reform process and to expose regarding the efficiency of the reform. In a subjective approach, we consider that these objectives have to be realized in collaboration with concerned subjects – with judges. In the absence of a social and professional dialogue among the authors of a reform and the concerned subjects, there are risks of inefficiency of the actions and of the good intentions in the mentioned field.

Key-words: consolidated justice, judicial authority, legal objectives, constitutional supremacy, administrative disputes, judicial control of the legality of juridical acts, integrity.

justiției într-o formă eficientă și maximal calitativă în structura trihotomică a puterii de stat. Orice fenomen, îndeosebi de natură socio-juridică, la etape anumite de dezvoltare a societății, este supus anumitor reforme. Valoarea unei justiții consolidate se manifestă anume printr-o capacitate internă a magistraturii și a întregului sistem de instituții antrenate în realizarea justiției de a păstra integritatea justiției, evitând posibilele atentate de natură legislativă, parvenite în vederea instituirii unui control politic asupra sistemului menționat. Cu toate că tendința nu este nouă, metodele devin tot mai sofisticate și latente, inclusiv datorită influenței și presiunii din partea societății civile. Astfel, o justiție con-

solidată este o finalitate a unui proces de consolidare a justiției, manifestarea axiologică a căruia și confirmă caracteristicile dinamice ale statutului justiției consolidate. Expresia valorică a justiției consolidate reflectă o pluralitate de obiective, natura și domeniul cărora este de o varietate largă, ce dovedește caracterul complex al fenomenului supus cercetării. Astfel, identificăm obiective de natură normativ-juridică, doctrinară, psihologică, politică și socială [10].

Obiectivul normativ-juridic, prezumă intenția realizării calitative a reglementărilor juridice din sfera justiției, cu scopul de a păstra în expresie praxiologică un spirit integru al justiției, înlăturând din reglementările juridice existente orice posibilitate de subiectivism în domeniul accesului în profesia de magistrat și al avansării în carieră. Aceeași intoleranță maxim posibilă se prezumă și față de subiectivismul reglementărilor normativ-juridice din sfera răspunderii juridice a magistraților. La fel, un obiectiv normativ-juridic pentru consolidarea justiției este și capacitatea justiției consolidate de a-și impune autoritatea profesională în procesul de elaborare a proiectelor de acte normative din domeniu, de a avea dreptul de a sesiza Curtea Constituțională cu referire la constituționalitatea legislației din domeniu, prin intermediul Consiliului Superior al Magistraturii.

Ansamblul de argumente care îndreptățesc realizarea acestui obiectiv normativ-juridic constituie o premisă a calității legislației în domeniu și a oricăror reglementări normativ-juridice din sfera justiției. Anume prin intermediul unei justiții consolidate pot fi percepute și realizate mecanisme jurisdicționale de asigurare a echilibrului puterilor într-un stat de drept. Într-un sens strict și abordat dintr-o perspectivă pur instituțională, sistemul constituțional reprezintă „un sistem coerent și armonios structurat al instituțiilor politice și al normelor juridice prin care se obiectivează mecanismele de guvernare consfințite prin Constituție” [6, p. 374]. La o atare performanță se ajunge prin manifestarea funcțională sistemică, cu destinația de asigurare permanentă a autoreglării sistemului menționat și adaptarea lui la realitățile sociale noi manifestate, iar aceasta nu este posibil decât prin stipularea în textul legii fundamentale a Constituției a unor mecanisme necesare [5, p. 84-85].

Fiind recunoscută în calitate de valoare a statului de drept contemporan, supremația constituțională și asigurarea manifestării adecvate a acestui fenomen pot fi realizate numai prin intermediul justiției consolidate. Statul de drept, în manifestarea sa de stat al supremației Constituției și legii, induce afirmarea logică a faptului că este vorba de un stat al justiției și anume prin intermediul justiției consolidate, din punct de vedere organizațional și funcțional, Constituția și legea pot fi valorificate în context social. Evident că vorbim

despre o lege cu un caracter legitim, conformă cu echitatea, cu ideea de justiție, cu principiile umaniste admise de spiritul juridic contemporan. Lipsa calificativului numit anterior face imposibilă și chiar inutilă valorificarea justiției în calitate de fenomen social primordial și confirmă existența unui regim autoritar. Un sistem constituțional contemporan viabil poate fi identificat atât prin caracteristici calificative de autoreglare, cât și de autoapărare, care se exprimă, de regulă, prin instituirea unei entități menite să vegheze asupra modului în care dispozițiile constituționale sunt sau nu sunt respectate. Un atare organism, fie el integrat autorității judecătorești (specific modelului american), fie de o formă specială (specific modelului european), își demonstrează utilitatea și valoarea.

Obiectivul doctrinar al procesului de consolidare a justiției se manifestă printr-o reflecție profundă a locului, rolului și manifestării generice a justiției, prin esență și conținut, asupra dreptului în ansamblu și asupra științei dreptului într-o abordare individuală. Procesul de consolidare a justiției, prin prisma finalității de justiție consolidată, invocă un interes accentuat față de anumite domenii ale dreptului în ansamblu, care, deși cunoscute în aspect doctrinar, sunt, în opinia noastră, insuficient studiate și, îndeosebi, insuficient aplicate în manifestarea praxiologică a dreptului. Astfel, menționăm anumite domenii ale dreptului și ale științei juridice la care se referă reprezentantul doctrinei naționale, profesorul *E. Aramă*, și anume:

- a) problematica naturii și a limitelor capacității decizionale a judecătorilor;
- b) interpretarea cazuală, limitele acestui fenomen și domeniile de manifestare, inclusiv domeniul realizării justiției;
- c) probațiunea în tendința de manifestare în calitate de ramură de drept și de ramură a științei juridice [1, p. 22].

Accentuăm că acestea sunt piste de natură generică pentru doctrina juridică, ele urmând a cunoaște o dezvoltare considerabilă sub influența procesului de consolidare a justiției și a manifestării lui doctrinare. La moment, nu este nici oportun, nici posibil de identificat manifestările de natură particulară ale procesului. Astfel, abordarea eficienței și calității justiției contemporane, prin prisma principiului consolidării justiției, în exprimarea sa generică inițială, impune evoluția întregii științe juridice, în vederea descoperirii unor noi piste de manifestare evolutivă și teleologică a procesului de cercetare a dreptului. Reflecțiile în cauză permit efectuarea unei distanțări de teoria exegetică a procesului de cercetare a consolidării justiției în complexitatea sa. Fenomenul ce demonstrează valoarea și actualitatea identificării și caracterizării justiției consolidate, într-o finalitate, influențează, prin caracterul său complex,

interdisciplinar, întregul proces de dezvoltare a științei juridice și manifestarea dreptului în condițiile unui regim democratic. Realizarea statutului justiției consolidate în condițiile statului contemporan democratic implică reflecții perpetue de natură metodologică cu referire la dezvoltarea doctrinei juridice în ansamblu.

Obiectivul psihologic al consolidării justiției il prezentăm prin prisma atitudinii magistraților și a altor profesioniști care, prin activitatea lor cotidiană, contribuie la realizarea justiției. În calitate de elemente fundamentale ale conștiinței juridice, psihologia juridică, concomitent cu ideologia juridică, se manifestă ca determinantii la formarea integrității magistraților și a responsabilității lor față de activitatea profesională proprie.

În 2010, la Adunarea Generală din Londra, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare a adoptat o declarație cu privire la natura și esența integrității magistraților. În această declarație se menționează că judecătorul își îndeplinește rolul cu integritate, în interesul justiției și al societății. Are aceeași obligație de integritate atât în viața politică, cât și în cea privată. Două îndatoriri pot rezulta din principiul integrității: obligația de probitate și obligația la o atitudine de demnitate și onoare.

Probitatea. Probitatea impune judecătorului să se abțină de la orice comportament lipsit de tact și delicatețe și nu doar de la cel care este contrar legii. Judecătorul își va îndeplini îndatoririle juridice fără favoritism. El va dedica cea mai importantă parte a timpului său de lucru activității în instanță. Judecătorul asigură folosirea corespunzătoare a resurselor puse la dispoziția sa în vederea administrării justiției și nu abuzează sau folosește în mod inadecvat aceste resurse. El nu urmărește intervenții nejustificate în scopul de a obține orice folos personal, cum ar fi un transfer, o numire sau promovare, cum nu urmărește nici procurarea unor avantaje pentru sine sau pentru alții. Judecătorul va refuza să accepte orice daruri sau avantaje pentru sine sau pentru cei apropiați atât timp cât exercită profesia de judecător.

Demnitate și onoare. Judecătorul își exercită funcțiile prin aplicarea loială a regulilor de procedură, fiind preocupat de demnitatea persoanelor și acționând într-un cadru legal. Curtoazia și probitatea intelectuală guvernează relațiile judecătorului cu ceilalți profesioniști din cadrul sistemului de justiție, cu secretariatul/registratura, grefierii, avocații, magistrații, părțile implicate și presa. Onoarea implică faptul ca judecătorul să se asigure că prin practica profesională și persoana sa nu pune în pericol imaginea publică a judecătorului, instanței sau a sistemului de justiție.

Responsabilitatea magistraților este acea atitudine psihologică a acestora față de activitatea profesională

prestată, față de legislație, sistemul de drept, față de valorile justiției și ale statului de drept. Considerăm inadmisibil candidatul la funcția de magistrat căruia nu i s-ar putea atribui acea stare de responsabilitate care s-ar prezuma logic din funcțiile profesionale ale magistratului.

Așadar, în sistemul de selectare a candidaților la funcțiile respective, sunt necesare testări psihologice de înaltă calificare, capabile să evalueze nu numai suficiența psihologică a candidatului, dar și nivelul de responsabilitate pozitivă în domeniile menționate. Evident, atât integritatea, cât și responsabilitatea, în contextul afirmării obiectivului psihologic în condițiile unei justiții consolidate, nu pot fi evaluate numai prin măsuri de reglementare sau testări psihologice. Autoritatea de autoadministrare judiciară ar trebui, prin convingere, să orienteze magistrații existenți și candidații în profesia de magistrat în direcția formării și auto-perfecționării calităților enumerate. Este important ca magistrații să-și perceapă valoarea lor socială și juridică prin manifestarea lor profesională. Rolul autorității de autoadministrare judiciară (în cazul nostru – Consiliul Superior al Magistraturii) este de a întreprinde măsuri de natură organizațional-legislativă și funcțională, care ar promova acele garanții de natură politică, socială, materială ale independenței magistraților.

O formalitate în domeniu, manifestată și din partea Consiliului Superior al Magistraturii, și din partea statului în ansamblu, dictează o atitudine proporțională a magistratului față de integritate și responsabilitate, cu atât mai mult că legislația națională, la momentul analizei subiectului, nici nu cunoaște acești termeni; *responsabilitatea magistratului* nu este definită. În asemenea condiții, fenomenul corupției și al cinismului juridic este inevitabil.

Obiectivul politic în realizarea procesului consolidării justiției este de o complexitate nebănuită, fiind sesizată interferența fenomenului cu varii manifestări ale politicului, convingându-ne că, pentru puterea de stat, acest proces este de o necesitate vitală. Numai o justiție consolidată, prin eficiența și calitatea ei, poate obține statut de *autoritate*, ca apreciere socială și poate deveni un mediator între societate și putere, prin intermediul dreptului.

Abordarea calitativ-complexă a procesului consolidării justiției demonstrează caracterul interdisciplinar al fenomenului în cauză și invocă perceperea unei noi direcții de cercetare fundamentală a fenomenului juridic. Anume o justiție consolidată, prin manifestarea sa statuară, în condițiile statului contemporan democratic, permite păstrarea integrității acestui stat, stabilind un echilibru clar dintre calitatea realizării și aplicării reglementărilor normativ-juridice, calitatea procesului de creare legislativă și capacitatea de control a constituționalității legilor, dar și a legalității actelor normati-

ve subordonate legilor și a actelor individuale emise de autoritățile competente. Capacitatea de control poate fi realizată eficient doar în condițiile justiției consolidate. Deși controlul constituționalității legilor în Republica Moldova este amplasat în afara autorității judecătorești, fiind exercitat de către Curtea Constituțională, sistemul de drept rămânând fidel valorilor europene în domeniu, controlul legalității actelor normative subordonate legilor și a actelor juridice cu caracter nenormativ este atribuit justiției. Funcția de control a justiției în acest domeniu este de o importanță incontestabilă, iar rezultatele realizării acesteia devin substanțiale pentru existența și manifestarea unui regim democratic. Anume capacitatea de control, exercitată cu potențial maxim, în circumstanțele unei justiții consolidate, poate da un răspuns la veșnica dilemă de constatare a echilibrului și coexistenței dintre un regim democratic și gradul de centralizare al statului [11, p. 104].

Democratizarea societății invocă oportunități de descentralizare a statului și acordări de competențe decizionale și autonome pe plan intern autorităților publice locale. Tendința în cauză vine în contradicție cu capacitatea decizională a statului contemporan, orientată spre o centralizare a puterii de stat și înzestrată cu capacități de control. Prioritatea și valoarea justiției se manifestă prin situația că ea este unica ramură a puterii de stat ce posedă o structură piramidală de control, îmbinată cu independența decizională a fiecărui judecător și instanță în parte, fără a depinde de autoritățile locale și de fenomenul politicului. Tocmai capacitatea de control, utilizată cu eficiență maximă, poate asigura respectarea principiului constituționalității și al legalității atât în activitatea de realizare a normelor juridice de competență a autorităților publice centrale, cât și în activitatea de creare și realizare a normelor juridice de competență locală. În condițiile unei justiții consolidate, capacitatea de control menționată este caracterizată printr-o calitate pronunțată, ce se datorează profesionalismului magistraților, asigurat, la rândul său, prin intermediul principiului inamovibilității magistratului.

Fluctuațiile politice ale partidelor, capacitatea decizională a acestora pe perioada unui mandat limitat, absența profesionalismului, în calitate de criteriu de selectare a membrilor legislativului (nici nu este nevoie de acest criteriu – n.a.) favorizează magistrații în ce privește funcția de păstrare a centralizării statului, dar într-o altă formă, democratică. Desigur, aceste reflecții cu referire la valoarea justiției consolidate, pot fi apreciate numai în calitate de teze parțial utopice de cercetare doctrinar-juridice, însă utopismul este un fenomen de natură psihologică, în care opinia minoritară, până la urmă, își demonstrează prioritatea și valoarea față de opinia majoritară. În concluzie, menționăm că această capacitate de control este și un reper metodologic al justiției consolidate în societatea contemporană. Capa-

itatea în cauză nu prezumă implicarea justiției în orice sferă a vieții sociale: asemenea capacitate nu are nici dreptul, limitele acesteia fiind determinate de sfera de reglementare. Intenționat am omis formula *capacitate de reglementare normativ-juridică*, deoarece competența de control asupra reglementării relațiilor sociale exercitată de către justiția consolidată nu are limite legale și chiar limitele constituționale și nu prezintă, în cazurile de analogie a dreptului, o barieră în calea capacității decizionale a justiției. Desigur, normele constituționale și legale sunt cel mai frecvent utilizate în situația de control din partea justiției a corectitudinii reglementării relațiilor sociale și de verificare a realizării drepturilor subiective și de executare a obligațiilor juridice, în raporturi juridice concrete.

Modelul european de control al constituționalității legilor, denumit și *model austriac* sau *kelsenian*, se caracterizează prin aceea că este un control de tip concentrat, ceea ce înseamnă că aptitudinea de a-l judeca revine, în mod exclusiv, unui organ, unei entități specializate, denumite, după caz, Consiliu Constituțional [8, p. 127-148], Curte Constituțională [3] sau Tribunal Constituțional [8, p. 59-78, 93-128; 163-202]. Indiferent de denumire, entitatea menționată deține monopolul exclusiv în această materie. Controlul constituționalității legilor este unul dintre mecanismele de factură jurisdicțională necesare pentru reglarea raportului dintre funcțiile statului și, dezvoltând ideea, între elementele de structură trihotomică a puterii de stat. Un altul însă, la fel de important, vizează imperfecțiunile operei de punere în aplicare a legii de către autoritatea executivă, de natură să reclame controlul acesteia de către jurisdicție. Problema este aceea a contenciosului administrativ, adică a verificării legalității actelor administrative și remedierii efectelor negative produse de acestea [7, p. 183].

Deși Curtea Constituțională, prin statutul său, în condițiile naționale de model european, nu se include în autoritatea judecătorească, noțiunea de justiție este capabilă de a îngloba atât această instanță de jurisdicție constituțională, cât și sistemul de acte normative ce-i reglementează activitatea. Ar fi oportună și prezența unei reglementări normativ-juridice în sistemul legislativ național de identificare a competenței Consiliului Superior al Magistraturii în domeniul sesizării Curții Constituționale cu referire la controlul constituționalității actelor normative emise de legislativ și executiv, în domeniul organizării și funcționării justiției. Această competență este firească și logică, având la bază un motiv foarte simplu: Consiliul Superior al Magistraturii este organul de autoadministrare a autorității judecătorești. Chiar dacă nu vom opta pentru includerea autorității judecătorești în sfera controlului direct al constituționalității legilor, un control indirect poate fi realizat și perfecționat, în condițiile realității juridice naționale.

Vorbind de controlul legalității actelor administrative, rolul principal îi este atribuit justiției, prin exercitarea competențelor funcționale. Controlul judiciar al actelor normative subordonate legilor este o formă a contenciosului administrativ. Definită drept „ansamblul problemelor legate de existența unui litigiu survenit cu ocazia unei activități administrative, în sensul cel mai larg al cuvântului” [12, p.1], sau drept „ansamblu de reguli aplicabile soluționării jurisdicționale a litigiilor ridicate de activitatea administrativă” [13, p.154], contenciosul administrativ este un domeniu ce încadrează în sine și controlul de legalitate a actelor administrative cu caracter normativ emise de autoritățile centrale și locale. Valoarea contenciosului administrativ este incontestabilă pentru societatea contemporană.

Fiind apreciată drept „instituție fundamentală în orice stat de drept, ea reprezintă instrumentul prin intermediul căruia administrației se pot apăra de abuzurile administrației” [14, p.155]. Abstractizându-ne de la perspectiva identificării etimologiei și interpretării fenomenului contenciosului administrativ, menționăm că, la nivel național, categoria în cauză de relații sociale este reglementată de Codul administrativ [8].

Prin articolul 20 – **Acțiunea în contencios administrativ**, se stipulează: dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod. Tot în cadrul normativ al Codului administrativ, articolul 189 – Înaintarea acțiunii în contencios administrativ, se stabilește: (1) Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ. (2) O acțiune în contencios administrativ poate fi înaintată și atunci când autoritatea publică nu a soluționat în termen legal o cerere. (3) În cazurile prevăzute de lege, precum și în scopul revendicării drepturilor ce reies dintr-un contract administrativ, acțiunea în contencios administrativ poate fi înaintată și de autoritatea publică. Anume în domeniul contenciosului administrativ și se manifestă acea capacitate de control a autorității judecătorești asupra reprezentanților ramurii executive și legislative a puterii de stat.

Actul legislativ în cauză, prin intermediul articolului 192 – **Specializarea judecătorilor pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ**, stabilește instanțele de contencios administrativ: (1) Pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ la curțile de apel și la Curtea Supremă de Justiție se instituie complete și/sau colegii specializate de judecători. (2) În judecătoria acțiunile în contencios administrativ se examinează de judecători specializați. Este necesar de a menționa că acest control jurisdicțional referitor la le-

galitatea actelor normative subordonate legii reprezintă, poate, cea mai eficientă formă de control a legalității lor, întrucât se realizează din afara sistemului organelor administrației de stat: de către autoritatea judecătorească, independentă în ansamblul ei și independentă prin fiecare component care o formează.

Atenție deosebită urmează de acordat prevederilor articolului 190 al Codului administrativ – **Excluderea acțiunii în contencios administrativ**: Nu pot fi contestate cu acțiune în contencios administrativ următoarele acte administrative:

- a) actele exclusiv politice ale Parlamentului, ale Președintelui Republicii Moldova și ale Guvernului;
- b) actele administrative cu caracter diplomatic referitoare la politica externă a Republicii Moldova;
- c) actele de comandament cu caracter militar.” Prin intermediul normei juridice în cauză, se stabilesc explicit limitele de competență a controlului jurisdicțional al actelor normative subordonate legii, care se încadrează în câmpul juridic al dreptului intern.

Controlul asupra legalității actelor administrației de către autoritatea judecătorească este tocmai expresia unei situații de caz concrete, în care activitatea unui sistem de autorități publice, care realizează sarcinile unei ramuri ale puterii de stat, este controlat prin activitatea unui sistem de instanțe judecătorești, ce corespunde altei ramuri a puterii de stat. Altfel spus, este controlul exercitat de către autoritatea judecătorească asupra activității puterii executive.

Astfel, prin intermediul alineatului (2), articolul 191 – **Competența jurisdicțională pentru acțiunea în contencios administrativ** – se menționează: „Curțile de apel soluționează în prima instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva actelor administrative normative, care nu se supun controlului de constituționalitate.” Reglementarea normativ-juridică se referă explicit la controlul realizat de către instanțele judecătorești asupra actelor normative subordonate legii, care este un control judiciar al legalității actelor normative contestate [9, p. 270]. În doctrina juridică, acest control mai este calificat drept un control judecătorec sau jurisdicțional, atunci când se intenționează de a face o deosebire de un altul, numit judiciar. Controlul judiciar este orientat în interiorul sistemului de instanțe și este calea de atac [7, p. 199].

Obiectivul social al procesului consolidării justiției vizează impactul manifestării funcționale a justiției asupra societății în ansamblu și asupra fiecărui individ în parte. Anume calitatea și eficiența justiției devin calități primordiale pentru societatea contemporană. Singura cale spre instaurarea unui regim democratic

și prosper, după cum ne demonstrează experiența socială, este organizarea unui stat de drept, a unui stat în care principiul superior este legalitatea și, în acest context, o manifestare reală a acestui principiu o poate asigura numai o justiție consolidată. Încrederea față de justiție, ca fenomen particular și față de putere, ca fenomen generic, poate fi valorificată numai în condițiile unei justiții consolidate. Numai calificativul în cauză, atribuit justiției, poate asigura stabilitatea relațiilor social-economice. Într-un regim democratic o justiție consolidată poate contribui substanțial la întărirea capacității decizionale a puterii. În condițiile de manifestare a justiției consolidate pot activa eficient și legal toate organele și instituțiile statale; astfel, fără mari eforturi separate, pot fi promovate valori precum: democrația, dreptatea, egalitatea în drepturi, echitatea ș.a. Prezența unei justiții consolidate transformă societatea într-o manieră legală și democratică, îi acordă un impuls de autoapreciere și accelerează activismul juridic al societății și formarea societății civile. În cazul dat, fenomenul justiției consolidate generează și dezvoltă o integritate psihologică generală a societății, orientată spre aprecierea axiologică a fenomenului juridic [10]. Apare un mecanism juridic de natură generică, ce permite o percepere conceptuală nouă a rolului statului în societate și a comunicării acestuia cu societatea prin intermediul justiției.

În scopul unei continuități logice a procesului de cercetare și argumentare axiologică a fenomenului justiției consolidate, de constatare complexă a naturii acesteia, apare necesitatea de reîntoarcere la aprecierea doctrinară a obiectivelor procesului consolidării justiției. În același context, avem posibilitatea, prin intermediul suportului metodologic al științei juridice în general și al teoriei generale a dreptului în special, pornind de la scopul, idealul și funcțiile justiției ca fenomen sociojuridic, de a elabora acele obiective, realizarea cărora ar confirma existența fenomenului justiției consolidate. Importanța determinării obiectivelor în cauză este de o valoare nebănuită. Complexitatea fenomenului justiției consolidate, pluritatea domeniilor de interferență cu alte fenomene de natură socială permit o abordare sistemică a mai multor fenomene de interacțiune cu cel supus cercetării, din considerenții interdependenței acestuia cu alte fenomene sociale. Efectuând o simplă analogie și pornind de la ideea apropierea conceptuale a fenomenului dreptului cu fenomenul justiției, încercăm să identificăm obiectivele justiției consolidate ca fiind orientate spre un anumit scop, care urmează a fi precizat.

Scopul justiției consolidate constă în asigurarea capacității decizionale independente de control asupra realizării eficiente și calitative a dreptului, ca valoare superioară a statului de drept contemporan. Statutul de justiție consolidată, în calitate de finalitate a proce-

sului de consolidare a justiției, presupune un ansamblu de competențe de natură sistemică ale organelor justiției în funcționalitatea lor. Competențele în cauză pot fi apreciate și divizate atât în activități de realizare a drepturilor subiective, cât și în activități de realizare a obligațiilor juridice. Respectivele competențe, de natură specifică pentru fiecare organ al justiției, își argumentează caracterul individual prin prezența diferitor sarcini atribuite acestor organe în realizarea scopului statului, prin intermediul funcției jurisdicționale. În tendința de generalizare a competențelor vizate, avem posibilitate de recunoaștere a anumitor obiective, caracterizate prin aprecieri de eficiență și calitate numai în condițiile unei justiții consolidate. Obiectivele menționate, pe lângă destinația aprecierii și argumentării justiției consolidate, au rolul de a promova o colaborare de perspectivă, calitativ nouă, în cadrul elementelor de structură trihotomică a puterii de stat. Într-o încercare de sintetizare a obiectivelor justiției consolidate, sesizăm *obiective de natură specială*, valoarea axiologică a cărora este semnificativă preponderent pentru justiție și *obiective de natură generică*, a căror valoare intenționează să transforme calitativ întreaga societate și chiar interacțiunea statului cu societatea, de a o supune unor transformări de ordin calitativ.

Constatăm următoarele *obiective speciale* ale justiției consolidate:

1. Instaurarea unei independențe reale a justiției ca fenomen generic și a independenței magistratului în particular.
2. Formarea și implementarea unui mecanism sistemic de inițiere și promovare în cariera de magistrat, bazat pe criterii obiective de profesionalism și conștiință juridică.
3. Formarea și implementarea unui mecanism sistemic, de natură organizațională și funcțională, destinat atragerii la răspundere juridică, inclusiv deontologică, a magistraților.
4. Afirmarea unei stări psihologice comune întregului corp de magistrați și întregului ansamblu de profesioniști, care, într-o formă sau alta, contribuie la realizarea justiției, orientate spre valorile dreptului și ale unui regim politic democratic.
5. Dezvoltarea calitativă a capacității funcționale a Consiliului Superior al Magistraturii în calitate de organ al autoadministrării judecătorești.
6. Definitivarea și precizarea capacității funcționale, evident, influențată de capacitățile organizaționale ale organului superior de autoadministrare a justiției.
7. Înzestrarea Consiliului Superior al Magistraturii cu competențe orientate spre asigurarea independenței magistraturii în structura trihotomică a puterii de stat.

8. Prezența reglementărilor normativ-juridice ce formează raporturile juridice dintre membrii Consiliului Superior al Magistraturii și Adunarea Generală a Judecătorilor, inclusiv a reglementărilor privind răspunderea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, în funcție de modul de alegere a lor.
9. Amplificarea capacității de monitorizare și de gestionare operativă și eficientă a volumului de muncă a magistratului.
10. Elaborarea unui mecanism nou și operațional, orientat spre evidența calității și randamentului de utilitate a magistratului și a instanței.
11. Implicarea Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de elaborare a proiectelor actelor normative ce vizează statutul, competențele și organizarea judecătorească. Avizul Consiliului Superior al Magistraturii pentru proiectele de legi menționate necesită a avea un caracter obligatoriu pentru procesul de tehnică legislativă concret.
12. Aprecierea conceptuală, orientată spre perspectiva formării precedentelor judecătorești și a uniformizării practicii judiciare de către Curtea Supremă de Justiție.

Referindu-ne la obiectivele procesului consolidării justiției, identificate prin natura lor generică, menționăm importanța fundamentală și impactul pe care îl vor avea pentru întreaga societate și chiar pentru o abordare calitativă nouă a statului de drept contemporan. Esența statului de drept, comasată într-o sinteză categorică, constă în dominația unui sistem legislativ și de drept în domeniul relațiilor sociale existente între stat și individ sau între indivizi. Calitatea valorică a sistemului legislativ și de drept va fi diminuată considerabil în situația absenței unei justiții consolidate, recunoscute în calitate de sistem normativ-juridic, orientat spre elucidarea dreptății, în limitele condiționate de realitatea socială și juridică. Astfel, cu certitudine putem afirma prezența unei coincidențe aproape categorice a obiectivelor de natură generică a consolidării justiției cu obiectivele dreptului din realitatea juridică, care caracterizează aceste două fenomene.

Natura generică a obiectivelor în cauză pare a fi excesivă pentru a fi evidențiate analogic pentru procesul consolidării justiției. Nu trebuie de uitat, însă, de acele obiective de natură specifică, remarcate anterior, pentru justiția consolidată, care, în ansamblul lor și într-o continuitate logică cu obiectivele fenomenului dreptului, pot fi privite drept obiective de natură generică ale justiției consolidate; ele formează o imagine complexă a rolului justiției ca fenomen socio-juridic. Sinteza procesului de percepere a obiectivelor consolidării justiției poate fi exprimată prin aprecierea axiologică a

dreptului în statul de drept contemporan și realizarea eficientă a acestuia, sub supraveghere din partea justiției. Realitatea juridică contemporană, depășind limitele statului, ne demonstrează imposibilitatea realizării unui stat de drept în absența unei justiții consolidate și bazându-ne numai pe autoritatea și calitatea dreptului. În concluzie, menționăm că subiectul abordat a fost realizat până în luna iunie 2019, însă evenimentele ulterioare, cu referire la fenomenul justiției naționale și la reformele din domeniu au și determinat caracterul aplicativ și obiectiv al investigației în cauză.

Referințe bibliografice:

1. Aramă Elena. Repere metodologice pentru studierea și aplicarea dreptului. Chișinău: CEP USM, 2009. 210 p.
2. Codul administrativ nr.116 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial, nr.309 – 320, din 17.08.2018. Data intrării în vigoare: 01.04.2019.
3. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.
4. Craiovan Ion, Monica Istrate. Ipostazele justiției. București: Universul Juridic, 2012. 291 p.
5. Deleanu Ion. Instituții și proceduri constituționale. Arad: Ed. Servo-Sat, 2003. 297 p.
6. Ionescu Cristian. Tratat de drept constituțional contemporan. București: All Beck, 2003. 816 p.
7. Ionescu Steluța. Justiție și jurisprudență în statul de drept. București: Universul Juridic, 2008. 368 p.
8. Les Constitutions de l'Europe des douze. Textes rassemblés et présentés par Henri Oberdoff. Paris: la Documentation Française, 1992, p. 127-148.
9. Manda Cezar Corneliu. Controlul administrativ în spațiul juridic european. București: Lumina Lex, 2005. 288 p.
10. Negru Andrei. Cariera judecătorului în realitatea juridică națională. Tendințe de reglementare. Studii juridice, Chișinău, Nr. 1, 2010, p. 26-32;
11. Negru Andrei. Consolidarea justiției în statul contemporan democratic. Chișinău: Sirius. 2012, 239 p.
12. Peiser G., Contentieux administrative, 12e éd., Dalloz, Paris, 2001, p.1.
13. Rarincescu C.G. Contenciosul administrativ roman, ed.a II-a, Ed.Universală Alcalay & Co, București, 1931, p. 31, citat după Vedinaș Verginia. Drept administrativ, Universul Juridic, 2012, p.154.
14. Vedinaș Verginia. Drept administrativ, Universul Juridic, București, 2012, p.155.